నీటిపారుదుల

1. భారతదేశంలో నీటిపారుదుల కాలువలు ఎక్కువగా ఉన్న రాష్ట్రాలు UP, MP, రాజస్థాన్, పంజాబ్.

2. భారతలో నీటిపారుదుల 3 మూలాల ద్వారా జరుగుతుంది

① బావులు - 60%

② కాలువలు - 29%

③ చెరువులు - 4%

① బావులు:

1. ఎక్కువగా ఉన్న రాష్ట్రాలు - UP, రాజస్థాన్, పంజాబ్

2. గొట్టపు బావులు ఎక్కువగా ఉన్నవి - TN, మహారాష్ట్ర, AP. (11 లక్షలు, 9 లక్షలు, 6 లక్షలు)

3. కాలం పరంగా బావులు ఎక్కువగా ఉన్న రాష్ట్రం - గుజరాత్ - 82%

② కాలువలు:

1. ఎక్కువగా ఉన్న రాష్ట్రాలు - UP, AP

2. కాలం పరంగా ఎక్కువగా ఉన్న రాష్ట్రం - ఉత్తరప్రదేశ్

③ చెరువులు:

1. ఎక్కువ ఉన్న రాష్ట్రాలు — AP, TN

2. కాలం పరంగా ఎక్కువగా ఉన్న రాష్ట్రం — AP

☞ అన్ని నీటిపారుదుల కాలువల పరంగా మొదటిస్థానంలో ఉన్న రాష్ట్రం - పంజాబ్

చివరి స్థానంలో - అరుణాచల్

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

ప్రాజెక్టులు:

జమ్ము కాశ్మీర్

1. తుల్‌బుల్ - జీలం నదిపై

2. చీనాబ్ పై - దుల్‌హస్తి, బాగ్లీహార్, సలాల్

Note: 1960 Sept. 19 సింధునది జలాల ఒప్పందం ప్రకారం సింధు, జీలం, చీనాబ్ నదుల పాకిస్తాన్‌కు మిగిలిన నదులు భారత్‌కు చెందుతాయి. అందువలన బాగ్లీహార్ ప్రాజెక్టు చీనాబ్ నదిపై భారత్ నిర్మిస్తున్నందువలన వివాదం ప్రారంభమైంది. ఈ వివాదం పరిష్కారానికి ప్రపంచ బ్యాంకు, స్విట్జర్లాండ్‌కు చెందిన 'లఫాయితీ' అనే వ్యక్తిని మధ్యవర్తిగా నియమించింది.

హిమాచల్‌ప్రదేశ్:

1. నాథ్పా జక్రి - సట్లెజ్ నదిపై

   ఈ ప్రాజెక్ట్ భారతదేశంలోనే అత్యంత ఎత్తైన జలవిద్యుత్ ప్రాజెక్ట్

2. పాంగ్ - బియాస్ నదిపై

ఉత్తరాంచల్:

1. తెహ్రీడ్యాం - భగీరథి

Note: ఈ ప్రాజెక్ట్‌ను వ్యతిరేకిస్తున్న వ్యక్తి - సుందర్‌లాల్ బహుగుణ. కారణం భూకంప ప్రదేశంలో నిర్మించడం. దీనికి వ్యతిరేకంగా సుందర్‌లాల్ చేపట్టిన ఉద్యమం - చిప్కో. కర్ణాటకలో ఇటువంటి ఉద్యమాన్ని 'అపికో' అంటారు.

ఉత్తరప్రదేశ్:

1. రామ్‌గంగా ప్రాజెక్ట్ - రామ్‌గంగా నది

   ఈ ప్రాజెక్ట్ ద్వారా ఢిల్లీ నగరానికి నీరు అందిస్తున్నారు.

2. రిహాండ్ - రిహాండ్ నది

Note: ఈ ప్రాజెక్ట్ నిర్మాణం వలన ఏర్పడిన కృత్రిమ సరస్సు - గోవింద్ వల్లభ్ పంత్ సాగర్. ఈ సరస్సు UP నుండి MP, ఛత్తీస్‌గఢ్ సరిహద్దులలో వ్యాపించి ఉంది. ఇది భారతదేశంలోనే అతి పెద్ద కృత్రిమ సరస్సు.

3. శారద ప్రాజెక్ట్ - శారదా నది.
4. మాతాటిల్లా ప్రాజెక్ట్ - బెత్వా నది

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

బీహార్

1. కోసి ప్రాజెక్ట్ - కోసినది

Note: దీని నేపాల్ దగ్గరలో 'హనుమాన్ నగర్' అనే ప్రాంతంలో నిర్మించారు. ఇది నేపాల్, బీహార్ ల ఉమ్మడి ప్రాజెక్ట్. కోసినదికి వచ్చే వరదలనుండి రక్షించడానికి ఈ ప్రాజెక్ట్ సహాయపడుతుంది.

2. గండక్ ప్రాజెక్ట్ - గండక్ నది

Note: దీని బీహార్ లో 'వాల్మీకి నగర్' అనే ప్రాంతంలో నిర్మించారు. చిలకూడా నేపాల్ బీహార్ ల ఉమ్మడి ప్రాజెక్ట్.

* పైరెండు ప్రాజెక్టులు అంతర్జాతీయ ప్రాజెక్టులు

పశ్చిమ బెంగాల్

1. ఫరక్కా / హుగ్లీ ప్రాజెక్ట్ - హుగ్లీ నది
2. మయూరాక్షి ప్రాజెక్ట్ - మురళీ నది
3. కంసబతి ప్రాజెక్ట్ - కుమారీనది
4. దామోదర్

దామోదర్ వ్యాలీ ప్రాజెక్ట్

దామోదర్ నదిని బెంగాల్ దుఃఖదాయిని అంటారు. వరదల నుండి రక్షణకై అమెరికా ప్రభుత్వ సహాయంతో భారత్ DVC - Damodar Valley Corporation అనే సంస్థను ఏర్పాటు చేసింది. ఇది వరద నియంత్రణకోసం భారత్ లో ఏర్పాటు చేసిన తొలి సంస్థ. ఈ సంస్థను అమెరికాలోని TVA - Tennis Valley Authority అనే సంస్థ సహకారంతో స్థాపించారు. 1948 Feb. 18 న లేదీన 'ఓర్మిక్' అనే వ్యక్తి అధ్యక్షతన 'DVP' Damodar Valley Project ప్రారంభించబడింది. ఈ ప్రాజెక్టుల ద్వారా ప్రతిపాదించిన ప్రాజెక్టుల సంఖ్య - 7.

ఇప్పటి వరకు పూర్తయినవి - 4. అవి

① కోనార్ డ్యామ్ - కోనార్ నదిపై
② పాంచెట్ డ్యామ్ - దామోదర్ నది
③ తిలయా డ్యామ్ - బారాకర్ నది
④ మైదాన్ డ్యామ్ - "

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

గుజరాత్

1. నర్మద ప్రాజెక్ట్ — నర్మదానది

ఈ ప్రాజెక్ట్ లో భాగంగా 30 పెద్ద డ్యామ్ లు, 135 మధ్యతరహా డ్యామ్ లు, 3000 చిన్న చెక్ డ్యాంలు నిర్మించారు. ఇందులో ముఖ్యమైనవి

① ఇందిరాసాగర్ :- దీన్ని సహాయంతో 'నిమేరీ' జిల్లాలో ప్రారంభిస్తారు. ప్రాంతంలో నిర్మించారు. ఈ ప్రాజెక్ట్ లో మధ్యప్రదేశ్ భాగస్వామ్యాన్ని కల్పించింది.

② సర్దార్ సరోవర్ ప్రాజెక్ట్ :- దీన్ని భరూచ్ (గుజరాత్) జిల్లాలో ఒడ్డుగా ప్రాంతంలో నిర్మిస్తున్నారు. ఈ ప్రాజెక్ట్ లో సహాయంతో పాటు రాజస్థాన్, MP, మహారాష్ట్ర భాగస్వామ్యాన్ని కల్పించాయి. ఈ ప్రాజెక్ట్ యొక్క ప్రతిపాదిత ఎత్తు 455 అడుగులు. ఈ ఎత్తులో నిర్మిస్తే ముంపుకు గురయ్యే ప్రాంతాలను రక్షించడం కోసం 'మేధా పాట్కర్' ప్రారంభించిన బచావో ఆందోళన పేరు - నర్మద బచావో. ఈమె ఈ ప్రాజెక్ట్ ఎత్తును 436 అడుగులకే పరిమితం చేయాలని పోరాడుతున్నారు. వీరిని సమర్థించిన వ్యక్తులు అరుంధతీరాయ్, అమీర్ ఖాన్.

నర్మద ప్రాజెక్ట్ లో భాగంగా క్రింది రెండు ముఖ్యమైన ప్రాజెక్ట్ లు ప్రతిపాదనలో ఉన్నాయి

① పంచేశ్వర్ ② మహేశ్వర్

రాజస్థాన్:

1. భాక్రానంగల్ - సట్లెజ్ నదిపై
2. ఒరై ప్రాజెక్ట్ - ఒరై నది

బియాస్ నది సట్లెజ్ ను కలిసే ప్రాంతం 'హరికే'. ఇక్కడ నిర్మించిన ప్రాజెక్ట్ - హరికా బ్యారేజ్. ఈ బ్యారేజ్ నుండి రాజస్థాన్ లోని బైకానీర్ వరకు త్వరగా కాలువను - రాజస్థాన్ కాలువ అంటారు దీన్ని మరో పేరు ఇందిరాగాంధీ కాలువ. ఇది భారతదేశంలో అతిపెద్ద కాలువ.

www.manaBadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

హర్యానా:

1. భాక్రనంగల్ – సట్లెజ్ నది
2. బియాస్ ప్రాజెక్ట్ – బియాస్ నది

పంజాబ్

1. భాక్రనంగల్ ప్రాజెక్ట్ – సట్లెజ్ నది

ఈ ప్రాజెక్ట్‌ను పంజాబ్‌లోని భాక్రా మరియు నంగల్ అనే ప్రదేశాలలో కట్టిన డ్యామ్‌ల ఆధారంగా పిలుస్తారు. ఇది భారతదేశంలో ఎత్తైన గురుత్వ ప్రాజెక్ట్. ఈ ప్రాజెక్ట్‌లలన పెద్దదిన కృత్రిమ సరస్సు - గోవిందసాగర్ సరస్సు. ఈ సరస్సు ప్రపంచంలోనే అత్యధిక సురుత్వకర్షణ కల్గిన సరస్సు.

మహారాష్ట్ర

1. జయక్వాడీ ప్రాజెక్ట్ – గోదావరి

ఇది మహారాష్ట్రలోనే ఉంటుంది.

2. చాళ్గీ – గోదావరి

ఈ ప్రాజెక్ట్ వలన APలో వచ్చేయే ప్రాజెక్ట్ – శ్రీరాంసాగర్ ప్రాజెక్ట్

కర్ణాటక

1. ఆల్మట్టి ప్రాజెక్ట్ – కృష్ణానది
2. తుంగభద్ర ప్రాజెక్ట్ – తుంగభద్ర నది
3. శివసముద్రం ప్రాజెక్ట్ – కావేరి (భారతదేశంలో తొలి జలవిద్యుత్ కేంద్రం)
4. తుంగభద్ర ప్రాజెక్ట్ – తుంగభద్ర నది

Miscellaneous

1. కృష్ణరాజసాగర్ ప్రాజెక్ట్ – కావేరి
2. కబిని ఆనకట్ట – కావేరి

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

కేరళ

1. ఇడుక్కి ప్రాజెక్ట్ - పెరియార్ నది
2. శబరగిరి - పంబకక్కి నది
3.

తమిళనాడు:

1. మెట్టూరు ప్రాజెక్ట్ - వైకాయి నది
2. కుంద ప్రాజెక్ట్ - కుంద నది

మెట్టూరు ప్రాజెక్ట్ వలన ఏర్పడిన కృత్రిమ సరస్సు పేరు - స్టాన్లీ రిజర్వాయర్

ఆంధ్రప్రదేశ్:

1. నాగార్జున సాగర్ - కృష్ణానది
2. ఈ ప్రాజెక్ట్ ప్రపంచంలోనే అత్యంత ఎత్తైన రాతి ఆనకట్ట - 124.7 మీ.

ఒరిస్సా:

1. హీరాకుడ్ ప్రాజెక్ట్ - మహానది

దీనియొక్క మొదటి దశను ఒరిస్సాలోని సంబల్‌పూర్ వద్ద నిర్మించారు.

2వ దశను 'తిక్కపాళ' వద్ద నిర్మిస్తున్నారు. ఇది భారత్‌లోనే పొడవైన ఆనకట్ట - 4.8 km.

మధ్యప్రదేశ్:

1. చంబల్ ప్రాజెక్ట్ - చంబల్

ఈ ప్రాజెక్ట్‌లో భాగంగా 3 డ్యామ్‌లున్నాయి

① Gandhi Sagar
② Jawahar Sagar
③ Rana Pratap Sagar

2. మాతాటిల్లా ప్రాజెక్ట్ - బెట్వా నది

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

International Projects

1. గండక్ ప్రాజెక్ట్ — UP, బీహార్, నేపాల్
2. కోసి " — బీహార్, నేపాల్

అంతర్రాతీయ వివాదాస్పద ప్రాజెక్టులు

1. బాగ్లీహార్ ప్రాజెక్ట్ — ఇండియా × పాకిస్తాన్

ఉమ్మడి ప్రాజెక్టులు

1. భాక్రనంగల్ — పంజాబ్, హర్యానా, రాజస్థాన్
2. బియాస్ — పంజాబ్, హర్యానా, రాజస్థాన్
3. రామగంగా — ఉత్తరాంచల్, UP
4. Damodar Valley Corpn — WB, బీహార్
5. సర్దార్ సరోవర్ ప్రాజెక్ట్ — గుజరాత్, రాజస్థాన్, మహారాష్ట్ర, మధ్యప్రదేశ్
6. చంబల్ ప్రాజెక్ట్ — MP, రాజస్థాన్
7. మహానది — UP, MP

వివాదాస్పద ప్రాజెక్టులు

1. తిల్మాట్టి ప్రాజెక్ట్ — కర్ణాటక × AP
2. తుంగభద్ర — కర్ణాటక × AP
3. బాబ్లీ — మహారాష్ట్ర × AP
4. మెట్టూరు — కర్ణాటక × TN

2008 Nov. 4 వ తేదీన గంగానదిని జాతీయనదిగా ప్రకటించారు.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com